

Nerepresivní evaluační strategie – jedna z cest, jak dál

Non-repressive evaluation strategy – one possible way to move forward

Mgr. Květa Suchánková

Pracoviště: ÚVRV, PedF UK Praha

Klíčová slova: učitel, profesní standard, kvalita, kompetence, evaluace, vícevrstevná evaluace, případová studie

Key words: teacher, professional standard, evaluation, quality, competencies, multiple-layer evaluation model, case study

Abstrakt:

Probíhající proměna školského systému přináší tvůrčí svobodu školám, které se tímto mohou profilovat. Svobodu získal i učitel. Jak si s touto situací dokáže poradit? Jak se pracuje, tvoří v současných školách učitelům, kteří se snaží práci aktivně inovovat?

Odpovědi hledá kvalitativní výzkum zaměřený na učitele, kteří jsou označováni jako „tvůrčí aktéři“ proměn ve školách.

Základní výzkumnou metodou evaluační strategie je pozorování, rozhovor, analýza výroků jednotlivých „vrstev“ evaluace.

Při vytváření evaluační strategie je využíván návrh profesního standardu jako normativní koncept. Profesní standard totiž může sloužit pro vymezení kritérií kvality učitelů. Jde o propracovaný, komplexní systém, který vyjadřuje jednoznačně mantinely, v nichž by se současný učitel měl pohybovat. Hlavním účelem standardu je sice formulování kvalifikačních požadavků pro vstup do profese, ale díky tomuto vymezení můžeme začít pracovat i s pojmem „nadstandard“. Výzkum pracuje s „modelem vícevrstevné evaluace“, který přináší pohled na práci učitele např. z řad žáků, týmových spolupracovníků, vedení školy.

Příspěvek představí ukázkou případové studie, ve které byla úspěšně využita evaluační strategie.

Abstract:

The school system transformation in progress has brought creative freedom to schools that may profile through that. Also the teacher has obtained freedom. How can he/she manage to cope with this new situation? How do teachers trying to actively innovate their activities work and create at present schools?

The answers are searched for by a qualitative research focused on teachers who are marked as "leaders" of the school environment transformation.

The basic method of the evaluation strategy includes observation, interview, and analysis of statements of individual "layers" of the evaluation.

At creation of the evaluation strategy the professional standard proposal as a normative conception is utilised. The professional standard may namely serve for specification of teachers quality criteria. It concerns an elaborate, complex system clearly specifying limits at which a present teacher should stay. The main purpose of the standard, however, includes formulation of qualification requirements for entering the profession

but due to this specification we may also start working with the "above standard" term. The research works with the "multiple-layer evaluation model" providing insight in the teacher's work, e.g. from pupils, team workers or school management. The contribution will include a sample of a case study in which the evaluation strategy has successfully been utilised.

1 Úvod

Učitelská profese se v současné době ocitá v rozporuplné situaci. Na jedné straně je s učiteli nakládáno jako s odborníky, kteří jsou schopni a připraveni být aktéry proměn vzdělávacího systému. Na straně druhé musí učitelé čelit názorům, že tuto profesi může vykonávat bez potíží i jedinec, který absolvoval pouze maturitní zkoušku. (MACHÁLKOVÁ 2007) Tyto úvahy opět vrací učitelskou profesi na místo, které už dávno opustila. Bohužel veřejnost stále vnímá učitelství špatnou optikou.

„Učitelství – to jsou nejhůře investované peníze do vzdělání.“ (anketní odpověď muže 34 let, vyučen)

Tato situace samotná vyvolává potřebu vyjasnit stav věci. Laická veřejnost – potažmo klienti škol jsou často zmateni z toho, co mohou od učitelů svých dětí očekávat, vyžadovat. A častěji než v minulosti si kladou otázku: *„Dostává moje dítě skutečně kvalitní vzdělání?“* Vzdělávací systém prochází proměnou, která by v ideálním případě měla pomoci všem zúčastněným stranám. Školy dostaly šanci nabízet svoje originálně řešené vzdělávací programy. Jednotliví učitelé mohou aktivně vnášet do své výuky vlastní systém, nejnovější poznatky z oboru, předvést kreativitu. Tvorba rámcových vzdělávacích programů by měla vést k tomu, aby učitelé jednotlivých oborů spolu začali více komunikovat, obory propojovat. Rodiče si školy pro své děti mohou vybírat. To vše by mělo přispět ke zkvalitnění vzdělávacího procesu.

Situace je však trochu jiná. Doba, kdy učitel byl zcela automaticky ve svém okolí vnímán jako autorita, kreativní osobnost, „hybatel“, je pryč. Laická veřejnost jen těžko chápe proměny, které se ve školách dějí. *„Dostali jsme jakýsi papír a tam bylo napsáno cosi o programu školy. Vůbec jsem to nepochopila.“* (anketní odpověď – žena 33 let, SŠ vzdělání) Možná to pramení z toho, že proměny nevzali za své ani mnozí ředitelé a učitelé. Značný podíl na negativním obrazu vzdělávání mají média. Mnohonásobně častěji se dozvídáme pouze o šikaně ve škole, učitelích, kteří situaci nezvládají. Zprávy o tom, že se něco daří, že něco funguje se k nám dostávají zřídka.

Z tohoto je patrné, jak je velmi podstatné **prokazování kvality** ať už na úrovni školy nebo učitele a to z více důvodů. Pokud škola splňuje deklarované normy a nabízí ještě něco navíc, je to dobrý signál pro klienty škol. Stejně tak je to i s učiteli. Svůj význam získává i funkce obranná. Klienti škol často útočí na kvalitu poskytovaných služeb, a tak propracovaný a dostatečně „čitelný“ systém, který jednoznačně klade důraz na kvalitu, může náročné klienty uspokojit.

2 Výhodiska

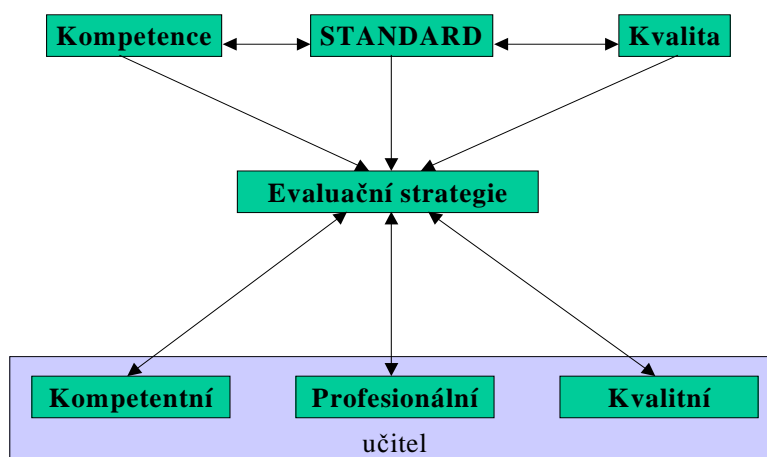
Dokument *Národní program rozvoje vzdělávání ČR – Bílá kniha* (2001) považuje zvyšování kvality vzdělávání za jeden z rozhodujících cílů. Vyzdvihuje nezbytnost vytvoření adekvátních nástrojů zjišťování kvality.

Zaměříme se na hledání kritérií a indikátorů kvality. Jak budeme postupovat? Návrh profesního standardu (VAŠUTOVÁ 2001), který byl předložen na konferenci *Učitelé*

jako profesní skupina, jejich vzdělávání a podpůrný systém, která se konala v rámci rezortního výzkumu Podpora práce učitele (2001), je možným odrazovým můstkem pro tvorbu evaluační strategie. Díky vymezení standardu můžeme začít pracovat i s pojmem „nadstandard“.

Profesní standard může naplňovat svůj význam, pokud bude propojen s evaluací. Evaluace je jedním z klíčových pojmů kurikulární reformy. Dochází k decentralizaci školských systémů a podporována je autonomie škol. S tím souvisí tlak na odpovědnost škol a rozvoj evaluace v různých formách. (MACBETH, MCGLYNN 2003) Ve školách převážně panuje nejistota jak evaluační nástroje vytvořit, správně používat. (srov. MELICHAROVÁ, 2006) Zaměříme se na evaluaci učitele a budeme pracovat s evaluační strategií, která má nerepresivní charakter. Pomáhá totiž učitelům najít oblasti pro další rozvoj.

Tento model evaluace funguje na bázi triády konceptů: KOMPETENCE – STANDARD – KVALITA. Prostřednictvím normativního konceptu – profesního standardu, vytváříme evaluační strategii, která učitele směřuje ke kompetentnosti, profesionalitě a kvalitě.

Obr. 1 Evaluační strategie

3 Evaluační strategie

Evaluační strategie bude aplikována v mnohonásobných případových studiích evaluačního charakteru. Jejich cílem je:

- Ověřit a zdokonalit evaluační strategii.
- Spolupracovat s učiteli, kteří jsou ve sboru považováni za *tvůrčí aktéry změny*.
- Deskripce znaků těchto učitelů.

V současné době jsou podrobně zpracovány 2 případové studie, na nichž byly testovány výzkumné nástroje. Plánováno je 6 – 10 případových studií.

4 Metodologický postup

Evaluační strategie uplatňuje kvalitativní výzkumný postup s možností kvantifikovat některá data.

Při výzkumu je používána metoda: *pozorování, rozhovor a obsahová analýza výpovědí*.

Strategie zahrnuje několik fází, které na sebe navazují.

Ukázky jednotlivých nástrojů jsou doplněny ukázkami reálné případové studie.

V **první fázi** jde o pozorování a následnou **deskripci činností** učitele a žáků ve vyučovací hodině. Tato fáze probíhá přímo ve výuce, kdy se pozorovatel/skupina pozorovatelů účastní několika vyučovacích hodin, které zaznamenává do pozorovacích archů. První fáze je orientační, neboť je potřebné poznat posuzovaného učitele v běžné vyučovací hodině.

Ukázka - nástroj **1. Fáze**

Záznam z hospitace			
Vyučující:		Třída:	
Kvalifikace:		Předmět:	
Aprobace:		Vyučovací hodina:	
Délka praxe:		Přítomno žáků:	
		Datum:	
Téma:			
Cíl:			
Průběh vyučovací hodiny (využívejte akční slovesa):			
Činnosti učitele:	Čas:	Činnosti žáka:	Čas:

PRAKTICKÁ UKÁZKA – část záznamu

Záznam z hospitace

Vyučující: Mgr. J.M. (muž)

Kvalifikace: pro 2. st. ZŠ

Aprobace: Z - Bi

Délka praxe: 34 let

Třída: 9.

Předmět: Z

Vyučovací hodina: druhá

Přítomno žáků: 23

Datum: 19. 5. 2005

Téma: INTEGRACE, cestovní ruch

Cíl: Pochopit pravidla cestovního ruchu

Průběh vyučovací hodiny:

<i>Činnosti učitele</i>	<i>Čas v min.</i>	<i>Činnosti žáků</i>	<i>Čas v min.</i>
Vyhlašuje anketu „Kam na dovolenou?“	5	Žáci – jsou v lavicích, hlásí se a odpovídají.	5
Děkuje žákům za iniciativu a aktivitu. Instruuje další aktivitu.	2		
Vyhlašuje skupinovou práci Cestovní kanceláře.	2	Žáci se přeskupují do skupin. A stávají se představiteli cestovních kanceláří.	5
Instruuje, co mají připravit.	5		10

Popis konkrétní zajímavé situace ve třídě, případně zajímavé výroky:

Učitel používá zajímavá slovní spojení, kterým se žáci často smějí. Směřuje k praktickému využívání znalostí.

Orientační fáze pokračuje pozorováním učitele v **konkrétních komponentách vyučování**, které se stávají kritérii hodnocení a vypovídají o dílčích kvalitách učitelova výkonu. Zahrnují: *klima třídy, metody a formy práce, komunikaci, způsob hodnocení.*

Ukázka - nástroj 1. Fáze - pokračování

Komunikace:			
U – Ž	demokratická	1 2 3 4 5 6	autoritativní
	otevřené otázky	1 2 3 4 5 6	uzavřené
	řízená pravidly	1 2 3 4 5 6	bez pravidel
	Ž vyjadřují názor	1 2 3 4 5 6	Ž mlčí
	verbální i neverbální	1 2 3 4 5 6	pouze verbální

PRAKTICKÁ UKÁZKA - část záznamového archu

Komunikace:

U – Ž	demokratická	1 2 3 4 5 6 7	autoritativní
	otevřené otázky	1 2 3 4 5 6 7	uzavřené otázky
	řízená pravidly	1 2 3 4 5 6 7	bez pravidel
	Ž vyjadřují názor	1 2 3 4 5 6 7	Ž mlčí
	dialog, nonverbální	1 2 3 4 5 6 7	verbální, pouze monolog U

Způsob hodnocení:

Učitel:	kriteria hodnocení	1 2 3 4 5 6 7	hodnotí bez kritérií
	hodnotí výkon žáka	1 2 3 4 5 6 7	dává jen známky
	chyby vysvětluje	1 2 3 4 5 6 7	chyby nekomentuje
Žák:	sebehodnocení	1 2 3 4 5 6 7	hodnocen pouze učitelem

Okolnosti, které příznivě ovlivnily průběh hodiny:

Vztah učitele a žáků. Celková atmosféra hodin byla velmi příznivá a pozitivní. Učitel se snažil propojovat učivo – D, M.

Druhá fáze již vychází částečně z profesního standardu. Ve výuce nepozorovatelné jevy, které standard postihuje, jsou obsaženy v **rozhovoru s učiteli**, který hospitaci doplňuje. Byly stanoveny 4 oblasti rozhovoru: 1. management školy a týmoví kolegové, 2. žáci a rodiče, 3. hodnocení, 4. seberozvoj, inovace.

Ukázka - nástroj **2. Fáze**

Management školy, týmoví kolegové:

Projektování výuky, filozofie školy?

Spolupráce při vytváření plánů s kolegy?

Spolupráce se spec.pedagogem, psychologem, příp. psychiatrem?

Fungování školy, pravomoci učitele?

PRAKTICKÁ UKÁZKA – Část rozhovoru

.... Obrovským problémem je komunikace. Mně osobně nejvíce chybí hospitace. Když vám někdo řekne: „ Ty, udělal jsi to dobře“. Tak je to daleko víc než prachy. Když mi ředitel řekne – líbilo se mi to, nelíbilo se mi to – tak vznikne jasná hranice mezi kantory dobrými a špatnými a to se pak může promítnout do hodnocení kantora. Ředitel musí znát práci kantora, aby věděl, tohle dělá dobře, to špatně. Měl by doporučovat týmovým kolegům kvalitní práci kolegů, podněcovat jejich vzájemnou komunikaci. Komunikace mezi učiteli a managementem je zde na škole stále problémem.

Zde na škole se vyučuje podle programu Základní škola, rámcový vzdělávací program je zatím ve fázi studijních příprav. Zatím učitelé nemají zcela jasnou představu, co to od nich bude vyžadovat. Projektování výuky probíhá formálně, fungují předmětové komise, které pracují dost nepružně. Spolupráce mezi jednotlivými skupinami neprobíhá...

Ve třetí fázi pozorovatel/skupina pozorovatelů posuzuje učitele a to prostřednictvím **shrnující reflexe**.

Tento hlavní **výzkumný nástroj** je postaven na **dvou pilířích**:

Prvním z nich jsou **kompetence**:

1. oborově předmětová
2. didaktická a psychodidaktická
3. obecně pedagogická
4. diagnostická a intervenční
5. sociální, psychosociální a komunikativní
6. manažérská a normativní
7. profesně a osobnostně kultivující

Druhým **pilířem** jsou **komponenty profesního jednání učitele**:

INTENCE – záměr

INTERAKCE - realizace záměru

IMPROVIZACE – uzpůsobení záměru dané situaci

INTERVENCE – pedagogický zásah

(Vašutová 2004)

Jednotlivé komponenty profesního jednání představují kritéria hodnocení učitele. K nim byly přiřazeny charakteristiky kompetencí jako **indikátory kvality**. Vznikl nástroj, v němž je pozorovatelem reflektována a zaznamenávána míra prokazatelnosti indikátorů kvality.

Ukázka 3. Fáze:

Shrnující reflexe učitele (srov. SUCHÁNKOVÁ 2002):

INTERAKCE

Učitel:	Prokazatelnost jevu:			
	ano	spíše ano	spíše ne	ne
Ovládá strategie vyučování a učení na ZŠ/ŠŠ v teoretické a praktické rovině (2)				
Dovede užívat základní metodický repertoár ve výuce daného předmětu. (2)				
Je schopen metodologický repertoár přizpůsobit individuálním potřebám žáků a požadavkům konkrétní školy (2)				
Má znalosti o teoriích hodnocení a jejich psychologických aspektech (2)				
Dovede používat nástroje hodnocení vzhledem k vývojovým a individuálním zvláštěnostem žáků a požadavkům konkrétní školy (2)				
Dovede užívat informačních a komunikačních technologií pro podporu učení žáků (2)				
Dovede uplatnit efektivní způsoby komunikace a spolupráce s rodiči a sociálními partnery školy (5)				

Pozn.: Čísla, která jsou ve III. fázi za jednotlivými indikátory kvality, odpovídají tomu, ke které kompetenci v návrhu profesního standardu patří.

PRAKTICKÁ UKÁZKA - část záznamového archu

INTERAKCE

Učitel:	Prokazatelnost jevu:			
	ano	spíše ano	spíše ne	ne
Ovládá strategie vyučování a učení na ZŠ/ŠŠ v teoretické a praktické rovině (2)	X			
Dovede užívat základní metodický repertoár ve výuce daného předmětu. (2)	X			
Je schopen metodologický repertoár přizpůsobit individuálním potřebám žáků a požadavkům konkrétní školy (2)		X		
Má znalosti o teoriích hodnocení a jejich psychologických aspektech (2)			X	

<i>Dovede používat nástroje hodnocení vzhledem k vývojovým a individuálním zvláštnostem žáků a požadavkům konkrétní školy (2)</i>			X	
<i>Dovede užívat informačních a komunikačních technologií pro podporu učení žáků (2)</i>			X	
<i>Dovede uplatnit efektivní způsoby komunikace a spolupráce s rodiči a sociálními partnery školy (5)</i>	X			

Takto navržená shrnující reflexe učitele je využitelná pro kategorii učitel všeobecně vzdělávacích předmětů 2. stupně ZŠ a SŠ. Pokud by se tento systém používal pro jinou kategorii učitelů/pedagogických pracovníků, bylo by vhodné jej modifikovat podle návrhu profesního standardu.

5 Vícevrstevná evaluace

Metody pozorování a rozhovor mohou být zatíženy subjektivitou pozorovatele. Pro dostatečnou validitu bude evaluační strategie rozšířena o model vícevrstevné evaluace. (SUCHÁNKOVÁ 2002) Toto přispěje k minimalizaci negativ metody pozorování a rozhovoru.

„Vrstvy“ evaluace (SUCHÁNKOVÁ 2002)

Sebehodnocení učitele

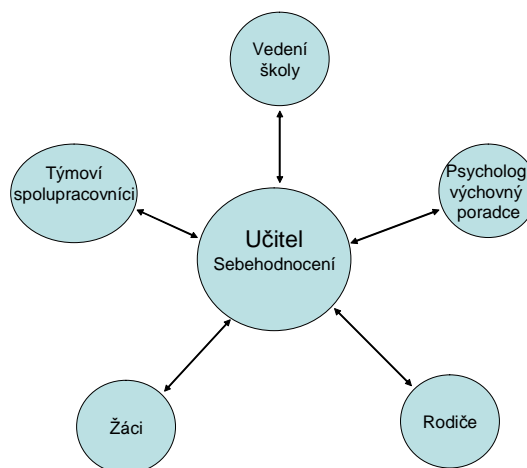
Hodnocení ředitelem školy, případně zástupcem

Hodnocení psychologem, výchovným poradcem školy

Hodnocení týmovými spolupracovníky, vedoucím předmětové komise

Hodnocení žáky

Hodnocení rodiči

Obr. 2 Vrstvy evaluace

Všechny uvedené vrstvy přispívají k hodnocení různou mírou komplexnosti a specifičnosti pohledů a v jejich průniku vzniká relativně objektivní a ucelený obraz kvality jednotlivců i celých učitelských sborů. Celková evaluace má smysl tehdy, když

jednotlivé subjekty o svých poznatcích dále diskutují a navrhují varianty pro zlepšení, změnu, další vzdělávání atd. (VAŠUTOVÁ 2004, s. 172)

Ukázka **Hodnocení jednotlivými „vrstvami“:**

INTERAKCE

Učitel:	Subjekty hodnocení:
Ovládá strategie vyučování a učení na ZŠ/SŠ v teoretické a praktické rovině ve spojení s hlubokými znalostmi psychologických, sociálních a kauzálních aspektů.	Vedení školy Speciální pedagog Školní psycholog
Dovede užívat základní metodický repertoár ve výuce daného předmětu a je schopen jej přizpůsobit individuálním potřebám žáků a požadavkům konkrétní školy.	Vedení školy Vedoucí předmět. komise (Týmoví spolupracovníci)
Má znalosti o teoriích hodnocení a jejich psychologických aspektech a dovede používat nástroje hodnocení vzhledem k vývojovým a individuálním zvláštěm žáků a požadavkům konkrétní školy.	Vedení školy Vedoucí předmět. komise (Žáci) (Rodiče)
Dovede užívat informačních a komunikačních technologií pro podporu učení žáků.	Vedení školy Vedoucí předmět. komise Žáci
Ovládá prostředky pedagogické komunikace ve třídě/škole. Dovede uplatnit efektivní způsoby komunikace a spolupráce s rodiči a sociálními partnery.	Vedení školy Rodiče (Sociální partneři)

Jednotlivé komponenty, jsou pro subjekty hodnocení „osnovou“, která je tematicky vede při hodnocení.

Při výzkumu je cílem získat vyjádření co nejširšího spektra „vrstev“ a následně je provedena obsahová analýza jednotlivých výroků.

PRAKTICKÁ UKÁZKA - Sebehodnocení

Ve školství pracuji 34 let a prožil jsem období dobrá i horší. Období počátečního nadšení, postupného vystřízlivění, až po období, kdy je člověk schopen využít především zkušeností pro racionální pohledy na práci vlastní i na práci svých kolegů.

Při hodnocení sebe sama si uvědomuji, jak moc je člověk ovlivňován pracovním prostředím, svými spolupracovníky, vedoucími pracovníky, ale především svými žáky a jejich rodiči.

Ve vztahu k nadřízeným se snažím vystupovat s respektem a pochopením pro úkoly, které mám plnit. Můj přístup je často kritický. Na řešení problému mám svůj názor (asi ovlivněn dobou strávenou ve školství) a většinou ho šéfům sdělím. Někdy mně to přináší dílčí problémy, ale i uznání od svých kolegu ("to jsi jim řekl moc pěkně"). Hlavně od těch, kteří kritizují tak, aby je nikdo z vedení neslyšel.

Nejpodstatnější je pro mne práce se žáky a jejich rodiči. Myslím si, že jsem se v průběhu let práce ve školství změnil (především v přístupu k žákům). Ve vyučování se snažím pracovat tak, aby moje hodiny byly zajímavé a pestré. Výhodou je, že učím zeměpis, který patří k předmětům oblíbenějším. Rád cestuji, a tak mohu hodiny aktualizovat vlastními

poznatky a zkušenostmi. Myslím, že to žáci oceňují. Snažím se rozšiřovat svoje poznatky i studiem odborných materiálů.

V kontaktu se žáky preferuji kamarádský přístup. Při řešení kázeňských problémů preferuji okamžité a věcné řešení (něco rozbiješ - oprav to, udělal jsi nepořádek - uklid' to) na úkor tzv. kázeňského řešení (důtky, napomenutí apod.). Moje zkušenosti jsou takové, že především starší žáci tento přístup akceptují a vyhovuje i rodičům.

Často porovnávám chování svých prvních žáků se současnými, jejich zájem o práci i spolupráci s rodiči před 30 lety a dnes. S určitými obtížemi akceptuji to, že se přístup žáků i rodičů ke škole zhoršil (ale možná je to jen subjektivní pocit způsobený tzv. "únavou materiálu").

Někdy mám problém oprostít se od osobních problémů a starostí a cítím, že především žáci vyšších ročníků vnímají tento stav negativně.

Domnívám se, že patřím k učitelům, kteří dokáží navázat dobrý kontakt s rodiči i žáky. Jsem přiměřeně náročný, výsledky mé práce jsou hodnoceny dobře.

Nejlepší pocity prožívám vždy, když se loučím se žáky „své“ 9. třídy. Z dětí vyrostli mladí muži a slečny a já si představuji, jak se asi v životě uplatní. A když se s nimi setkám po 5, 10, 20 letech a oni na roky prožité na ZŠ rádi vzpomínají, cítím, že ta moje práce nebyla zbytečná a byla vlastně fajn.

PRAKTICKÁ UKÁZKA – hodnocení týmovou spolupracovnicí 7 let praxe

J. M. je člověk, který nezkaží žádnou legraci. Svůj smysl pro humor přináší i do svých hodin, které jsou uvolněné, žáci ho respektují jako autoritu. Ve chvílích, kdy se jedná v učitelském kolektivu, dokáže jako jeden z mála jasně vystoupit s názorem, který má smysl a je konstruktivní. Má stále velmi mladistvý elán, sportuje a myslím si, že pro své žáky je dobrým příkladem ve vztahu k předmětu i ve vztahu k sportovním aktivitám. Někdy je škoda, že v současnosti do toho nejde tak naplno, protože jak říká: „ Má to za pár.“ Je ale i tak výraznou postavou učitelského kolektivu školy a pro nás je nadějí, že učitelství lze přežít bez úhony až do důchodu.

PRAKTICKÁ UKÁZKA – hodnocení žákyně 9. třídy, J.M. byl třídní učitel

Pozitiva:

Sympatický, vtipný, když je potřeba – přísný, má autoritu

Pokud je otrávený z jednoho žáka, nedává to najevo celé třídě

Pohodový učitel

Snaží se vyřešit každý problém, naučí, má u nás respekt, nekřičí

Negativa:

Nemůžeme si vzít pana učitele na SŠ

Někdy je nervózní, ale to je občas každý...

Přísně zkouší

Ja' nevím, já ho musím pochválit, mám ho moc ráda, snad není ani věc, kterou bych mu vytkla. Mám radost z toho, že jsme ho dostali v 6. třídě za třídního učitele, protože je jeden z nejlepších učitelů na druhém stupni. Je s ním strašně srabola, je feťový a umí říct to co si myslí na rovinu. Myšlím, že to tak ať víc jak půlka třídy. Má o nás i starost, třeba když není někomu dobře fyzicky i psychicky tak se vyptává a pomáhá nám. Takových učitelů by mělo být víc. Po mém odchodu ze ZŠ se mi po něm bude styšet.

Obr. 3 Žákovské hodnocení učitele

6 Závěr

Výzkum přináší sondu do života učitelů, kteří se dokáží vyrovnat s požadavky, které jsou dány proměnou vzdělávacího systému.

Evaluacní strategie poskytuje komplexní pohled na učitele, kterému výsledky případové studie mohou pomoci nastavit vlastní práci zrcadlo, ve kterém se bude vidět z různých úhlů pohledu. Ve svém profesním směřování se pak může utvrdit nebo nalézt možnosti dalšího rozvoje.

Odhalení potenciálu změny může podpořit **zvýšení kvality**. Pokud bude zkoumán soubor případů, lze dosáhnout takového poznání, které umožní typologicky reprezentativní zobecnění.

7 Literatura

- DELORS, J. (Kotásek, J.ed.) *Učení je skyté bohatství. Zpráva mezinárodní komise UNESCO, "Vzdělávání pro 21. Století"*. Praha : ÚIV 1997
- HENDL, J *Kvalitativní výzkum*. Praha : Portál 2005. ISBN 80-7367-040-2
- MACBETH, J. MCGLYNN, A. *Self evaluation. What´s in it for schools?*. London Routledge Falmer, 2003. ISBN 0-415-27741-8.
- MACHÁLKOVÁ, J. *ODS: Učit lze i bez diplomu*. Lidové noviny, 2007, 21.6., s. 4.
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice* - Bílá kniha, Praha 2001. ISBN 80-211-0372-8
- Sborník z celostátní konference *Učitelé jako profesní skupina, jejich vzdělávání a podpůrný systém*. Praha 2001, ISBN 80-7290-059-5
- SKALKOVÁ, J. *Rámcové vzdělávací programy – dlouhodobý úkol*. Pedagogika, 2005, roč. 15, č.1, s. 4-18. ISSN 0031-3815.
- SUCHÁNKOVÁ, K. *Profesní standard jako nástroj nerepresivní evaluace*. In *Výzkum školy a učitele : 10. výroční mezinárodní konference ČAPV : Sborník referátů [CD-ROM]*. Praha : UK PedF, 2002.
- VAŠŤATKOVÁ, J. *Úvod do autoevaluace školy*. Olomouc : Univerzita Palackého, 2006. ISBN – 80-244-1422-8
- VAŠUTOVÁ, J. *Model tvorby profesního standardu učitelů*. In *Walterová, E. (ed.). Učitelé jako profesní skupina, jejich vzdělávání a podpůrný systém*. 2. díl. Praha : UK PedF, 2001, s. 23-27. ISBN 80-7290-059-5
- VAŠUTOVÁ, J. *Návrh profesního standardu*. In *Walterová, E. (ed.). Učitelé jako profesní skupina, jejich vzdělávání a podpůrný systém*. 1. díl. Praha : UK PedF, 2001, s. 99-141. ISBN 80-7290-059-5
- VAŠUTOVÁ, J. *Profese učitele v českém vzdělávacím kontextu*. Brno : Paido, 2004. ISBN 80-7315-082-4
- VAŠUTOVÁ, J. *Kvalifikace učitelů pro permanentní změnu*. Rukopis 2006.
- VŠEOBENÁ ENCYKLOPEDIA VE ČTYŘECH SVAZCÍCH II. G/1.. *Heslo kvalita*. Praha : Nakladatelský dům OP 1996, s. 580